

Dkt. Elaine Phillips, Esther, Hotuba ya 3

© 2024 Elaine Phillips na Ted Hildebrandt

Katika sura ya tatu, tunakutana na Hamani, adui wa Wayahudi. Simulizi hilo limepunguzwa sana sura ya tatu inapoanza. Kwa kweli, kama tutakavyojifunza kutoka kwenye mstari wa saba, miaka mitano ilikuwa imepita kati ya mapinduzi yaliyoshindwa mwishoni mwa sura ya pili na kupanda kwa Hamani madarakani, na kuna vidokezo vya mabadiliko makubwa katika kipindi hicho.

Wingi wa washauri waliotajwa waliomzunguka mfalme katika sura ya kwanza ulitoweka, na Hamani akapewa mamlaka ya pekee badala yao, labda kutokana na hatua za usalama zilizowekwa na mfalme aliyetishiwa. Mfalme, kulingana na mstari wa kwanza, alimfanya Hamani kuwa mkuu, akamwinua, na kumketisha juu ya wengine, akiunda uongozi. Matumizi ya vitenzi vitatu badala ya viwili vya kawaida yanaonyesha umuhimu wa kuinuliwa huku.

Zaidi ya hayo, Hamani ndiye aliyeheshimiwa badala ya kupandishwa cheo kwa Mordekai. Mstari wa pili unasomeka hivi, maafisa wote wa kifalme kwenye lango la mfalme walipiga magoti na kumsujudia au kumheshimu Hamani, kwa maana mfalme alikuwa ameamuru hivi kumhusu, lakini Mordekai hakupiga magoti wala kumheshimu. Kupiga magoti na kumheshimu ni mfano mwingine wa kuzidisha, na tafsiri ni muhimu kwa simulizi hili.

Maneno hayo yanamaanisha hasa kupiga goti na kuanguka kifudifudi. Vitenzi hivi vinaweza kumaanisha kuinama na kukwaruza kila mara. Kwa sababu mfalme alikuwa ameamuru zoezi hili, lilikubaliwa naye, na halikumaanisha kitu kibaya kutoka kwa mtazamo wa kisiasa.

Hata hivyo, Mordekai hakupiga magoti, hokusujudu, na maana ya mstari wa nne ni kwamba ilikuwa na uhusiano wowote na kuwa kwake Myahudi. Vyote viwili vilikuwa vitendo vya unyenyekevu na kumtambua mkuu. Ingawa kuna mifano mingi katika maandishi ya Biblia ambapo Waisraeli waliinama kwa wafalme, na kwa kweli kwa wakuu wengine, maneno katika miktadha hiyo si sawa.

Hapa, maneno ya Kiebrania ni kor'im u'mishtahavim. Jozi hiyo hiyo ya maneno ya Kiebrania haionekani katika vifungu vyovyote vinavyoelezea heshima kwa mwanadamu mwingine. Badala yake, vitenzi hivi viwili vinapotumika pamoja, mtu huyo anavifanya mbele za Mungu.

Tukio hili lilikuwa likifanyika katika eneo la lango, ambalo lilikuwa kubwa vya kutosha kiasi kwamba Hamani hakugundua kutotii kwa Mordekai hadi alipoarifiwa. Tukiendelea na mstari wa tatu, inaonyesha kwamba kulikuwa na usawa uliolazimishwa, na tabia ya Mordekai ilikuwa kutotii sheria ya mfalme, na pia

kudharau hadharani heshima ya Hamani. Watumishi walimwuliza Hamani kwa Mordekai ilikuwa changamoto.

Katika mstari wa nne, tunawaona watumishi wakimfuata Mordekai siku baada ya siku, lakini hakuwasikiliza, usemi ambao mara nyingi hurejelea utii. Hata hivyo, aliwapa watumishi maelezo, ambayo yanarudi nyuma kwenye maana ya kor'im u'mishtahavim. Kutoinama kwake kulihusiana sana na utambulisho wake wa Kiyahudi.

Katika kuripoti hili kwa Hamani, watumishi walitaka kubaini kama maneno au vitendo, neno divrei linaweza kumaanisha vyote viwili, vingesimama. Ikiwa neno hili linamaanisha maneno, dai lake la Uyahudi linaweza kumaanisha kwamba alikuwa akitegemea msamaha wa kikabila na kidini. Ikiwa kwa upande mwingine, wazo la jumla lilikuwa mtazamo, pamoja na kitendo kilichoambatana, watumishi walikuwa na hamu ya kuona kama uasi unaonekana ungevumiliwa.

Uamuzi wao wa kumwambia Hamani unawakilisha nia mbaya. Hadi kufikia hatua hii, Hamani hakuwa amegundua, na huenda aliendelea kutojali. Lakini mara tu watumishi walipojua kwamba Mordekai alikuwa Myahudi, hawakuacha tu kujaribu kumshawishi asujudu, kama walivyokuwa wakifanya, bali walimkabidhi Hamani jambo hilo.

Hebu tusome mstari wa tano na sita. Hamani alipoona kwamba Mordekai hampigi magoti wala kumsujudia, alikasirika sana. Hata hivyo, baada ya kujua watu wa Mordekai walikuwa akina nani, alidharau wazo la kumuua Mordekai pekee.

Badala yake, Hamani alitafuta njia ya kuwaangamiza watu wote wa Mordekai, Wayahudi, katika ufalme wote wa Xerxes. Huenda hasira ya Hamani ilitokana na mambo kadhaa. Kwanza, aibu hii ya hadharani kwa heshima yake ilikuwa ikiendelea kwa muda.

Kwa kweli, hakuwa amepiga magoti au kuinama, anadhani kwamba, na zaidi ya hayo, hakugundua hilo. Hii ilikuwa aibu ya kweli. Ikiwa ugomvi wa kikabila ulichangia sawa na chuki yake, pamoja na ile ya Mordekai, hiyo inaweza pia kuelezea kwa nini alijawa na hasira.

Baada ya kufedheheshwa, Hamani alipanga kisasi kikubwa, ambacho kilikusudia kumwaibisha Mordekai na kuangamizwa kabisa kwa watu wake. Usemi wa watu wa Mordekai unarudiwa mara mbili. Kwanza, Hamani aliarifiwa kuhusu uhusiano wao na Mordekai.

Kisha, wakawa ndio lengo la nia yake mbaya. Kitu fulani, labda uadui wa kikabila wa muda mrefu kati ya Seneti za Sauli na zile za Agagi, au labda zaidi zinazochochea chuki dhidi ya Wayahudi, kilimkasirisha Hamani sana hivi kwamba huu ukawa

mpango wa kile ambacho kilikuwa hasa utakaso wa kikabila. Maandishi ya Kiebrania ya mstari wa 7 yanaanza na nukuu, katika mwezi wa kwanza, mwezi wa Nisani, ukumbusho dhahiri wa Pasaka na ukombozi huo mkuu.

Ilikuwa katika mwaka wa kumi na mbili wa utawala wa mfalme, tunajifunza hapa, miaka mitano tangu matukio ya sura ya 2, kupanda kwa Esta kwenye kiti cha enzi na kufichua kwa Mordekai jaribio la mauaji bila kutambuliwa. Kwamba maskini, dhahiri bila kiambatisho dhahiri, kilitambuliwa kama kura, ha-goral, inaonyesha kwamba hadhira ya awali ingekuwa haijui neno la kigeni maskini lakini ilijua vyema utaratibu wa kupiga kura. Kwa kweli, maandishi ya kibiblia yanathibitisha matumizi ya kura katika shughuli mbalimbali.

Mstari wa 8. Hamani akamwambia Mfalme Ahasuero, Kuna watu fulani waliotawanyika na kutawanyika kati ya watu katika majimbo yote ya ufalme wako ambao hujitenga. Desturi zao ni tofauti na zile za watu wengine wote, nao hawatii sheria za mfalme. Sio vizuri kwa mfalme kuwavumilia.

Tunaona hapa kwamba Hamani alikuwa na ufikiaji usio na kikomo kwa mfalme, fursa ambayo haikutolewa kwa watu wengine, ikiwa ni pamoja na malkia. Hamani aliweka shutuma hii ambayo tumeisoma bila kueleweka, ambayo ilikuwa muhimu sana ili kupata ruhusa aliyoomba. Maelezo yake yalikuwa ya hila, na mstari wa ufunguzi ulikuwa na makali mawili.

Watu fulani, Waebrania ni ah-me-chad, waliwafanya waonekane wabaya kwa kuwa hawakutajwa majina, na bado ni mmoja tu, na kwa hivyo hawana umuhimu na labda wa kustahili kuheshimiwa. Kuzuia majina ya watu hao kulizuia kuwatambua watu, kama vile Mordekai, ambaye alijulikana kama Myahudi. Uwasilishaji wa Hamani ulianza na ukweli.

Kwa kweli walikuwa watu waliotawanyika na, kwa njia fulani walitengana. Hata hivyo, shtaka hilo liligeuka kuwa nusu ukweli, kwamba walikuwa na desturi tofauti, na hatimaye uwongo wa wazi, kwamba hawakuzishika sheria za mfalme. Hamani kwa uangalifu hakumwambia mfalme ni sheria zipi ambazo hazikuwekwa.

Kama angeshinikizwa, amri pekee ambayo angeweza kutaja ingekuwa ya kumsujudia. Mbinu ya mwisho ya Hamani ilikuwa kuweka jambo hilo katika maneno ya vitendo. Haifai kwa mfalme kuwaacha wapumzike.

Akiendelea na hili, akiwa na ombi lake mbele ya mfalme, mstari wa tisa unasomeka, mfalme akipenda, na itoe amri ya kuwaangamiza, nami nitaweka talanta 10,000 za fedha katika hazina ya kifalme kwa ajili ya watu wanaofanya kazi hii. Akitangulia amri ya lazima, ikiwa inampendeza mfalme, Hamani alipendekeza amri kama suluhisho. Wale waliokaa kimya, waache iandikwe kwa ajili ya kuwaangamiza, wakaondoa

jukumu kutoka kwa mtu yeyote, mfalme au Hamani, na wakaiweka, tena, katika urasimu usiotajwa jina.

Ofa ya Hamani ya talanta 10,000 inakadiriwa kuwa ilikuwa takriban asilimia 60 ya mapato ya kila mwaka ya Milki ya Uajemi. Tunajifunza kutoka kwa Herodotus kwamba mapato yake yote chini ya Dario yalikuwa talanta 14,560. Ni wazi kwamba, akiwa mtu wa pili katika ufalme ambapo madikteta huenda walikusanya utajiri mwingi, Hamani alikuwa na rasilimali nyingi.

Hata hivyo, hii inaonekana kuwa zaidi ya mipaka hiyo. Maelezo moja yanayowezekana ni kwamba alikusudia angalau sehemu ya malipo haya yatokee kutokana na kupora mali ya Wayahudi, ingawa aliifanya ionekane kama kiasi hicho kingetoka kwenye hazina yake mwenyewe. Akichochea na ahadi ya zawadi zaidi, labda alifikiri nyara hizo zingemiminika na Hamani angeweza kuzitumia kuwalipa wale walioleta nyara za ziada, ulaghai wa zamani wenye matokeo mabaya.

Hii ilikuwa mvuto dhahiri kwa uchoyo wa mfalme, na kama rasilimali za Xerxes zingekuwa zimepungua sana kutokana na juhudi za vita, ingekuwa ya kuvutia sana. Kuna upande mwingine unaowezekana wa kishetani katika uwasilishaji wa Hamani kwa mfalme, na hapa lazima tudhani, na ni dhana, kwamba msimuliaji wa maandishi ya Kiebrania alikuwa mwangalifu kuhifadhi katika tafsiri mchezo muhimu wa maneno katika mazungumzo ya asili. Huenda Hamani alichezea kwa makusudi sauti zinazofanana za avad, iliyoandikwa na aleph, ambayo inamaanisha kuangamiza, na avad, iliyoandikwa na ayin, ambayo inamaanisha kuwafanya watumwa.

Kama kweli ingekuwa hivyo, ingezelea rufaa yake kwa thamani ya kutowaruhusu watu hawa wasiotajwa majina kupumzika, katika mstari uliotangulia. Inaweza pia kutoa mfumo wa tafsiri wa kuelewa marejeleo ya Esta baadaye kuhusu athari kwamba kama wangukuwa wameuzwa utumwani tu, angekaa kimya, sura ya 7. Na mwishowe, inaweza kuelezea kwa nini mfalme alionekana kuwa mjinga sana kuhusu amri ambayo Esta aliirejelea. Alikuwa ameshawishika kuamini nia ya Hamani ilikuwa utumwa wakati ilikuwa mauaji ya jumla.

Ni muhimu kwamba katika kuzungumza na mfalme wakati huu, hili ndilo neno pekee ambalo Hamani alitumia. Amri hiyo ilipoandikwa ikiwa na istilahi zake tatu, hakukuwa na kosa kuhusu alichomaanisha. Jinsi mfalme alivyokubali ombi la Hamani la kuwaangamiza watu wote, ikiambatana na hongo kubwa, inashangaza.

Kama mfalme alikuwa na dhana kwamba hii ilikuwa ni mauzo ya utumwa na kwamba ilikuwa kwa ajili ya ustawi wa ufalme wake kwa sababu watu wake walikuwa tishio fulani, jibu lake linaweza kueleweka zaidi. Hata hivyo, aliwapuuza kwa wimbi la pete ya muhuri, akielekeza pesa kwanza kisha watu. Wakati Xerxes alipokabidhi pete yake ya muhuri, ambayo alipewa mamlaka, jina kamili la Hamani linaonekana, likifuatiwa na jina la utani, adui wa Wayahudi.

Neno hilo lina nguvu zaidi kuliko adui, mwana. Ni tsorer, mtu anayesababisha dhiki. Inaonekana kwamba mfalme alikubali ombi la Hamani kwa namna fulani, kwani Mordekai angeripoti muamala wa kifedha, na Esta akatangaza kwamba watu wake walikuwa wameuzwa kweli.

Ingawa huenda kulikuwa na utata fulani wa makusudi kuhusu pesa na maana ya avad, mara tu mfalme alipomwambia Hamani atunze pesa na kuwashughulikia watu apendavyo, amri ya Hamani iliongeza kuua na kuharibu kwa njia ya kutisha na isiyo na shaka. Mfalme hakuomba ufafanuzi, lakini alimpa Hamani uhuru wa kutawala apendavyo, akiwaachilia watu wote kuchinjwa au utumwani, na kusahau haraka. Katika mstari wa 12, kutajwa hapo awali katika mstari wa 7 wa Nisani kulikuwa ni dokezo lililofichwa kwa Pasaka.

Sasa, matokeo yake yanatekelezwa kikamilifu. Hapa amri hiyo imetajwa kama ilivyoandikwa tarehe 13 ya mwezi wa kwanza, siku moja kabla ya Pasaka. Wakati ambapo wana wa Israeli walisoma masimulizi ya ukombozi kutoka utumwani Misri, badala yake wangekabiliwa na matarajio ya kutisha ya kuangamizwa chini ya mkandamizaji mwingine wa kigeni.

Na baada ya haya, vyombo vya urasimu vilirudi katika vitendo. Waandishi waliitwa. Kila kitu ambacho Hamani alidai kiliandikwa kwa jina la mfalme na kutiwa muhuri kwa pete yake ya muhuri, kila kitendo kikionyeshwa kwa kitenzi tendwa.

Mstari wa 13 unasomeka barua zilitumwa na wajumbe katika majimbo yote ya mfalme zikiwa na amri ya kuwaangamiza, kuwaua, na kuwaangamiza Wayahudi wote, vijana kwa wazee, wanawake, na watoto wadogo, siku moja, siku ya 13 ya mwezi wa 12, mwezi wa Adari, na kupora mali zao. Nakala ya amri hiyo ilipaswa kutolewa kama sheria katika kila jimbo na kujulishwa kwa watu wa kila taifa ili wawe tayari kwa siku hiyo. Tofauti na hisia ya umbali na kutohusika iliyotokana na matumizi ya mara kwa mara ya sauti tulivu, hapa tunaona kitendo cha amri.

Walipaswa kuwaangamiza, kuwaua, na kuwaangamiza Wayahudi wote, vijana kwa wazee, wanawake na watoto, katika siku moja. Kwa kuwa maandishi mengi yameandikwa maradufu, nguvu ya vitenzi hivi vitatu mfululizo, ikifuatiwa na orodha kamili ya waathiriwa, haikosewi. Kufungwa kutolewa bure kwa uporaji wote baada ya wamiliki wote halali na warithi watarajiwa kuangamizwa katika siku moja.

Katika mstari wa 15, tunaona wajumbe wakisukumwa hadi sehemu za mbali za ufalme ambapo, kama tunavyojifunza kutoka sura ya 9, idadi kubwa ya watu walijiunga na harakati hiyo, hata baada ya amri ya kupinga. Wakati huo huo, amri hiyo ilitolewa katika ngome. Mfalme na Hamani walifanya sherehe ya faragha, inayojulikana kwa sauti yake kali baada ya uhalifu wao mkubwa.

Na idadi ya watu wa Susa, ambao walikuwa wa mwisho katika orodha, walikuwa na wasiwasi wa dhati kuhusu amri hiyo, ingawa hatujaambiwa ni kwa nini au aina gani. Kwa kweli, sehemu kubwa ya mkanganyiko huo inaweza kuwa ilitokana na mchanganyiko mkubwa na uliochanganyika wa majibu tofauti, kuanzia hofu kwa upande mmoja hadi furaha isiyozuilika. Walitofautishwa, watu hawa wa Susa, kutoka kwa wasomi wa ngome, wachache ambao walikuwa wameamuru umwagaji damu na mahali ambapo amri hiyo ilitangazwa.

Tunapoelekea sura ya 4, tunaona jibu la Mordekai. Lilikuwa dhahiri na kwa sauti. Mavazi yaliyoraruka na gunia lililotengenezwa kwa manyoya ya mbuzi au ngamia yalikuwa mavazi ya kujionyesha na kujidhalilisha.

Vumbi na majivu vilikuwa vikumbusho vya uharibifu wa mwili kutokana na kifo. Mazoea haya yaliashiria uchafu wa kiibada na kutengwa na Mungu. Kwa sababu ya aibu ya asili iliyoonyeshwa na vazi la gunia, haikuruhusiwa kuchafua uwanja wa mamlaka katika lango la mfalme.

Uchungu mkubwa wa kilio cha Mordekai, alilia kilio kikubwa, ulitokana na si tu tishio lililotolewa kwa watu wake bali pia labda na uzito wa jukumu lake mwenyewe katika hali zilizosababisha hatua hii. Kukataa kwake kuinama kwa Hamani kulikuwa kumeongezeka hadi kuwa mgogoro kwa watu wake wote. Hata hivyo, uchaguzi wake wa mahali unaonyesha nia nyingine, labda katika kilio chake cha hadharani.

Ilikuwa njia bora ya kupata usikivu wa Esta na kumchochea kuchukua hatua. Akiwa amejificha ndani ya jumba la kifalme, hakujua hata kama kuna jambo lolote lililotokea. Mstari wa 3, katika kila jimbo ambalo amri na agizo la mfalme lilifika, kulikuwa na maombolezo makubwa miongoni mwa Wayahudi wote, pamoja na kufunga, kulia, na kuomboleza.

Wengi walilala wakiwa wamevaa magunia na majivu. Hapa, tunaona huzuni ya Mordekai katika ngazi ya mtu binafsi ikionyeshwa na kuongezwa huku idadi nzima ya Wayahudi ikiomboleza hadharani. Kufunga ilikuwa sifa kuu ya maombolezo yao, na ni kinyume na karamu ambayo imeenea katika maandishi yote, na tutaona zaidi.

Kadri sehemu iliyobaki ya sura inavyoendelea, Mordekai na Esta walikabiliana, mzozo uliosababishwa na Hathaki, mmoja wa matowashi wa Malkia Esta. Hapo awali, Esta alimpinga Mordekai. Katika hatua hii, kwa maoni yake, matendo ya Mordekai hayakuwa yanafaa hata kidogo, kutokana na nafasi yake.

Kiebrania hutumia cheo, malkia, kwani mhusika wa neno hilo alikuwa katika dhiki kubwa. Hili ni neno lililotumika mara moja tu, na mzizi wake unamaanisha kukunjamana. Mwitikio wake unaashiria aibu.

Kumpelekea nguo ilikuwa jaribio la kutuliza hasira yake kwa ufanisi na haraka iwezekanavyo, ili isije ikawa na matokeo mabaya kwake. Mwitikio wake wa kitamaduni ungeonekana kuwa mkali, na mavazi ya gunia ya kitamaduni yangekuwa yasiyopendeza na yasiyofaa. Baada ya yote, Esta alikuwa amekaa miaka mitano akifanya kazi kulingana na itifaki ya mahakama, na bila shaka alikuwa na wasiwasi sana kuhusu kile ambacho mfalme angefikiria na jinsi angejibu.

Akikatiza kile ambacho labda kilikuwa kikundi cha watu waliohudhuria, Esta alimwita Hathaki, towashi, aliyeteuliwa kumhudumia, na kumtuma kwa Mordekai. Lazima alikuwa na kiwango cha juu cha imani kwa Hathaki, na angekuwa na sababu zaidi ya kufanya hivyo kadri hali hii ilivyozidi kujitokeza. Kiebrania, maze ve'al maze, inaonekana kuimarisha swali ambalo anamwuliza.

Hilo linaweza kuwa sawa na, unafanya nini hapa duniani? Kwa mstari wa sita unaanza mazungumzo ya ajabu. Kuendelea kwa uwepo wa Hathaki kunapunguza kasi ya simulizi na hivyo kuongeza mvutano anapoingilia kati. Katika jaribio hili la kwanza, mazungumzo haya hayana uwazi, kwani mazingira ya amri yalirudiwa kwa faida ya Esta.

Katika mstari wa saba, Mordekai alielezea kwanza kilichompata, bila shaka ikijumuisha amri ya kuinama mbele ya Hamani, kukataa kwake kufanya hivyo, na matokeo mabaya yaliyosababisha maombolezo yake kwa niaba ya Wayahudi. Kisha akawasilisha maelezo ya kuthibitisha ambayo vyanzo vyake vilikuwa vimetoa, hata kiasi cha pesa ambacho Hamani alikuwa ametoa kwa ajili ya kuwaangamiza. Alionyesha kwamba wasiwasi wake haukutegemea taarifa zisizo wazi, bali ujuzi sahihi.

Ili kuthibitisha zaidi uzito wa hali hiyo, Mordekai alitoa nakala ya amri iliyoandikwa kwa ajili ya Hathaki. Mordekai alitarajia Esta aifahamu ripoti hiyo na kutenda ipasavyo, jambo ambalo lilimaanisha kuomba rehema na kumsihi mfalme kwa niaba ya watu wake. Kwa maneno mengine, wakati huu, Mordekai alikuwa akimtaka Esta afichue utambulisho aliokuwa amemtaka afiche hadi wakati huu.

Na hii ndiyo mara ya mwisho ambayo Mordekai atamwamuru Esta. Kuanzia mstari wa 10 na kuendelea, Hathaki aliendelea kuwa mpatanishi, lakini maneno ya Esta na Mordekai yanawasilishwa kama mazungumzo ya moja kwa moja. Kihalisi, Esta alimwamuru, yaani, Hathaki, aliporudi kwa Mordekai, na nafasi yake kama malkia mwenye mamlaka ilianza kujitokeza wakati huu na ingefanya kazi kikamilifu kwa muda mfupi.

Mstari wa 11, maneno ya Esta kwa Mordekai, nukuu, maafisa wote wa mfalme na watu wa majimbo ya kifalme wanajua kwamba kwa mwanamume au mwanamke yeyote anayemwendea mfalme katika ua wa ndani bila kuitwa, mfalme ana sheria moja tu, kwamba auawe. Isipokuwa tu kwa hili ni kwa mfalme kumnyooshea fimbo

ya dhahabu na kuokoa maisha yake, lakini siku 30 zimepita tangu nilipoitwa kwenda kwa mfalme. Hapa, maneno ya kwanza ya Esta yaliyotamkwa yalikuwa msamaha halali kwa kutochukua hatua mbele ya kifo karibu kilichokuwa kimekaribia.

Alionyesha kusitasita kwa msingi wa kile kilichojulikana kwa wote kuhusu kizuizi kamili. Andiko linasema, mwanamume au mwanamke yeyote. Zaidi ya hayo, kila mtu alijua, na maana yake ni kwamba Mordekai alipaswa kujua hilo pia, hasa kwa vile anaonekana kujua kila kitu kingine.

Wasiwasi wa Esta kwa ustawi wake ulitokana na kutoitwa kwake kwa mfalme kwa siku 30, jambo ambalo Mordekai hangelijua. Inawezekana Esta alijua matendo mengine ya kikatili kwa upande wa mfalme. Kuchochewa zaidi kwa kukubali kwamba alikuwa Myahudi, kwa maoni yake, kungefanya kesi hiyo isiwe na matumaini.

Jibu la Mordekai kwake lilikuwa kali sana, likilinganisha fursa ya cheo chake cha kifalme na utambulisho wake wa Kiyahudi na kuonyesha kwamba hatari ilikuwa kubwa sana hata kuwa malkia aliyependelewa hakungemwoko. Alisema, usifikiri kwamba kwa sababu uko nyumbani mwa mfalme, wewe pekee kati ya Wayahudi wote utaokoka. Kwa maana ukinyamaza wakati huu, msaada na ukombozi kwa Wayahudi utatoka mahali pengine, lakini wewe na familia ya baba yako mtaangamia.

Na ni nani anajua, lakini umefikia cheo cha kifalme kwa wakati kama huu. Kwa maneno mengine, mara tu Hamani alipogundua kuwa alikuwa Myahudi na alikuwa na uhusiano na Mordekai, hatima yake ingekuwa mbaya sana. Mordekai hakusema jinsi alivyotarajia Hamani angegundua undani huo au kwa usahihi ni sehemu gani ya usaliti huu.

Huenda kulikuwa na maana mbili zilizokusudiwa kuwatoroka Wayahudi wote, kama alivyoeleza. Ama hangetoroka kwa sababu utambulisho wake ungejulikana pamoja na ule wa Wayahudi wengine, au labda hangeepuka adhabu kutoka kwa Wayahudi wenyewe, ambao wangeokolewa kutoka sehemu nyingine na kisha labda wale ambao walikuwa wamegeuka. Huenda Esta alijaribiwa kufikiria kwamba, baada ya kuficha utambulisho wake kwa miaka sita, angeweza kuendelea kufanya hivyo.

Mordekai alivunja dhana hiyo. Usomaji wa kwanza wa mstari wa 14, ambao tumeusoma hivi punde, unaonekana kuonyesha tumaini lisiloyumba la Mordekai katika majaliwa ya Mungu. Hata kama Esta angekaa kimya, alisema, ukombozi ungetokea mahali pengine, lakini Esta mwenyewe alikuwa na fursa ya kuwa mchezaji muhimu katika ukombozi wa watu wake.

Hata hivyo, haijulikani wazi jinsi ya kusoma kauli kuhusu ukombozi yenyewe na kisha jinsi ya kuisoma katika muktadha wa mstari uliobaki, pamoja na tishio linalowezekana mwishoni mwa mstari wa 13. Kwa sababu yoyote ile, Mordekai alikuwa amemwonya Esta kwamba hakuwa salama katika nyumba ya mfalme, na

akarudia onyo hapa, wewe na nyumba ya baba yako mtaangamia. Huyu wa mwisho alimjumuisha, kwani alikuwa familia yake pekee.

Hilo lingekuwa jambo la maana sana kwake, kwani alikuwa amelelewa naye wakati baba yake hayupo. Zaidi ya hayo, changamoto yake ya kuzingatia sababu ya kuletwa kwake katika cheo cha kifalme ilikuwa na nguvu tu ikiwa hakukuwa na njia nyingine mbadala. Vinginevyo, angeweza kushawishika kwa urahisi kutofanya chochote, akitegemea tumaini kwamba nafuu ingetoka mahali pengine.

Njia moja ya kushughulikia suala hilo ni kusema kwamba msaada unaweza kutokea, neno la Kiebrania ni ya'amod, lakini lingekuwa mahali pengine, na ukaribu wa jumba la kifalme na Hamani katikati ya maelstrom ungemeanisha kwamba Esta na Mordekai wangepachukuliwa. Lakini hapa kuna uwezekano mwingine. Kifungu cha pili cha mstari huu kinaweza kuwa swali la balagha linalodhani jibu hasi.

Kwa maneno mengine, sehemu husika ingesomeka, ukinyamaza wakati huu, je, msaada na ukombozi utawajia Wayahudi kutoka mahali pengine? Jibu, hapana, hautatokea, na wewe na nyumba ya baba yako mtaangamia pia. Tafsiri hii, labda kisarufi, inashughulikia matatizo ambayo ni muhimu kwa usomaji wa kitamaduni wa maandishi. Yaani, ikiwa msaada ungetokea kutoka mahali popote panapomaanishwa na mahali pengine, kwa nini familia ya Esta, na hasa Mordekai, pia isingetolewa na wakala huyu? Kutokana na hali mbaya ya changamoto ya Mordekai, hisia za Esta zilibadilika sana, na simulizi linachukua mgeuko mkali sana.

Katika wakati huu mgumu, Esta alichagua kujitambulisha hadharani na watu wake, hata kama ingegharimu maisha yake. Alikuwa stadi katika kusimamia usawa dhaifu wa utii kwa mlezi wake, na kuitikia madai ya mahakama ya kipagani. Hata hivyo, katika hatua hii, nguvu yake ya tabia ilidhihirika katika azimio lake la kukataa sheria ya mfalme, kufichua utambulisho wake wa Kiyahudi, na kukabiliana na mtu mwenye nguvu zaidi katika himaya.

Kwa kujua kwamba kufunga ilikuwa sehemu ya kale na yenye heshima ya mila yake, alitoa wito wa kufunga kwa pamoja na kwa kina, hivyo kuendeleza ushiriki wa jumuiya katika mgogoro huu ulioanza kama jibu la amri. Wito mkubwa wa kuingilia kati kwa Mungu, kufunga huku kulizidi kufunga zote zilizoamriwa kwa ukali. Hakupaswi kuwa na kula wala kunywa kwa siku tatu mchana na usiku.

Kwa hivyo, ingawa sala haijatajwa waziwazi, bila shaka ilikuwa sehemu ya shughuli hiyo. Mwanzoni mwa utambulisho wake hadharani na Uyahudi, Esta alijitiisha kwa moja ya taaluma zake kali zaidi, na zaidi aliamua kwamba wasichana wake, ambao huenda hata hawakuwa Wayahudi, wangefunga kwa njia hiyo hiyo pamoja naye. Baada ya hapo, angeingia mbele ya mfalme.

Maneno yake ya mwisho kwa Mordekai yanaeleza mambo mengi. Licha ya ombi hili la kushangaza la ushirika la rehema ya Mungu, alitarajia mpango huo ushindwe. Kauli yake inaweza kutafsiriwa nitakapoangamia, nitakapoangamia, ikionyesha utambuzi wake kwamba kifo kilikuwa matokeo ya chaguo lolote.

Kinaya ni kwamba uamuzi wake ulimbadilisha kutoka kwa mpokeaji asiyejali hadi mwigizaji na mwanzilishi katika tamthilia iliyobaki. Mstari wa 17, kwa hivyo Mordekai aliondoka na kutekeleza maagizo yote ya Esta. La kwanza linasema Mordekai alivuka, na kwa msingi huo, wakalimani wa awali wa marabi walipendekeza kwamba alivunja amri ya Mungu kwa kuagiza kufunga siku ya 13 na 14 ya Nisani.

Hata hivyo, huenda alitoka tu kwenye ngome, akivuka hadi jiji la Susa ili kuwakusanya Wayahudi na kuanza kufunga. Katika kipindi hiki muhimu, Septuagint, kwa ajili yetu tu, inajumuisha sala ndefu na zenye shauku za Mordekai na Esta. Lakini kisha tunarudi kwenye maandishi.

Baada ya siku tatu za kufunga, Esta alifika katika mlango wake mkuu katika sura ya tano. Ili kujiandaa kwa ajili ya kukutana na mfalme, Esta alivaa mavazi ya kifalme na kuchukua nafasi yake. Haya hayakuwa mavazi tu, bali alikuwa akijionyesha kwenye miguu ya mfalme.

Lakini Esta alisimama huku mfalme akiwa ameketi. Muundo wa sentensi unalenga jumba la kifalme kwa njia ambayo inaleta msisimko. Beit HaMelek, iliyotafsiriwa ikulu na ukumbi wa mfalme, Beit HaMalchut, samahani, Beit HaMalchut na HaBeit zimetumika mara nne katika mstari mmoja.

Waigizaji hao wawili walikuwa wamesimama mkabala na sehemu muhimu ya mlango. Mfalme alikuwa amejificha ndani ya jumba la kifalme, alikuwa akikaribia. Mfalme alichokiona ni Esta, malkia.

Mwenendo wake wa kifalme ulipata tena upendeleo wake, msemu huo wa vitendo, na alionyesha ushahidi wa upendeleo huo kwa kunyoosha fimbo ya mfalme. Kwamba kulikuwa na utaratibu sahihi na usiobadilika kama inavyopendekezwa na lugha iliyopimwa na makini katika Kiebrania. Ikitafsiriwa, mfalme alimnyooshea Esta fimbo ya mfalme ya dhahabu iliyokuwa mkononi mwake na Esta akakaribia naye akagusa kichwa cha fimbo ya mfalme.

Katika hatua hii, Septuagint inampeleka Esta akiwategemea wajakazi wake kwa upole alipokaribia, moyo wake ukiwa umejaa hofu, ikifuatiwa na maelezo ya hasira kali ya mfalme, ambayo yanatamaniwa kuchochea hofu na mshangao, labda akifikiri kwamba maandishi ya Kimasoreti, maandishi ya Kiebrania, hayana viungo vya kutosha. Tafsiri na tafsiri zinaendelea na nyongeza za melodrama. Esta alianguka chini, rangi yake ikawa nyeupe na kuzimia, na ingawa mfalme alikuwa na hasira, Mungu alibadilisha moyo wake na badala yake aliondoka kutoka kiti cha enzi hadi

kwa wasaidizi wake na kumfariji mikononi mwake huku Esta akimshukuru kwa unyenyekevu ukuu wake wa kifalme.

Tukirudi kwenye maandishi ya Kiebrania, mstari wa tatu, mfalme alikuwa anajua wazi kwamba jambo muhimu lilimfanya Esta kuhatarisha maisha yake na kukiuka utaratibu wa mahakama. Swali lake lilianza na mah-lak ya Kiebrania, kihalisi, inakuhusu nini au inakuhusu nini? Hata hivyo, hii haikuwa lugha ya msembo aliyotumia siku zilizofuata. Ilikuwa fupi zaidi.

Labda aliguswa na mwonekano wake na sehemu ya uchunguzi huo ilikuwa ni kwa sababu ya huzuni yake mwenyewe. Ingawa inaweza kusikika kama ya kinyama, aliifuata kwa swali lingine la kawaida, ombi lako ni nini, ambalo litajitokeza tena. Ahadi ya hadi nusu ya ufalme inaonekana kuwa ilikuwa ni makubaliano, tunaiona tena katika Marko sura ya sita, lakini hata hivyo ni ya kuvutia.

Ingawa alikuwa na nguvu ya uzima na kifo katika umbo la fimbo yake mwenyewe, alikuwa tayari kutawaliwa na ombi lake na, kwa kweli, aliahidi kulitimiza kabla hajazungumza. Ombi la Esta kwamba Hamani na mfalme wahudhurie karamu ya faragha ambayo alikuwa ameiandaa tayari linaonyesha kwamba alikuwa amepanga mkakati wake kwa uangalifu. Kwa kuzingatia uthubutu wake mbele ya mfalme, kwa kumwalika tu kwenye karamu kulimashiria kwamba suala halisi lilikuwa bado halijatangazwa.

Bila shaka, mbinu hii iliamsha udadisi wake. Karamu hiyo, pamoja na kufaa utamaduni wa mahakama na mada za maandishi, ingetoa nafasi isiyo ngumu na ya hadharani ya kushughulikia hali ngumu na nyeti ya ombi lake. Muundo wa Kiebrania wa mwaliko wa Esta uliendana na hadhi ya wageni wawili waliokusudiwa.

Kihalisi, ingesomeka, mwache mfalme aje, mstari wa nane pia. Kwa hivyo, mfalme alitii ombi la Esta. Hamani aliletwa haraka na mfalme akaingia, tena kitenzi cha umoja labda kikimtenga, pamoja na Hamani.

Katika hatua hii, watu watatu wenye nguvu zaidi katika himaya ya Uajemi walikuwa pamoja katika chumba kimoja. Na kwa hivyo, tulisoma mstari wa sita, walipokuwa wakinywa divai, mfalme alimuuliza tena Esta, sasa ombi lako ni nini? Utapewa. Na ombi lako ni nini? Hata nusu ya ufalme utapewa.

Inaonekana kulikuwa na njia tofauti ya kunywa divai, haswa karamu ya divai, mishte yayin, mwishoni mwa karamu. Labda ilitumika kama fursa ya kushughulikia masuala ambayo yalionekana kuwa yasiyofaa wakati wa chakula kikuu. Swali la kwanza fupi la mfalme ambalo tuliona katika mstari wa tatu lilikuwa kwa sehemu kutokana na kuingia kwa Esta bila kualikwa katika hali yake ya wazi ya huzuni.

Katika muktadha huu, tabia yake ilipimwa zaidi, labda kwa kuzingatia utaratibu. Kama kweli ombi la mara mbili na ombi lilikuwa la kawaida la lugha ya mahakamani, Esta angejua muundo huo na huenda angeandaa ombi lake la kukosoa, ambalo angetoa kwenye karamu ya pili, sura ya saba, mapema ili kuendana kikamilifu na jambo hili. Lugha hii ya mara mbili iliunda mfumo wa simulizi na jibu la kwanza la muundo wa Esta hapa katika mstari wa saba.

Tafsiri halisi ni kwamba alijibu na kusema, muundo wa Kiebrania sana , lakini ni maradufu; alijibu na kusema, ombi langu na ombi langu. Sentensi isiyokamilika hapa ni ya makusudi, ingawa hii inapingana na tafsiri nyingi za kisasa, ambazo husoma tu mstari wa nane kama mwendelezo wa ombi hili. Hata hivyo, ni wazi, ombi lake halikuwa tu kwamba waje kwenye karamu inayofuata, kama tunavyosoma katika mstari wa nane.

Hadhira nyeti ingeweza kufikiria utulivu wake, labda ili kujiimarisha ikiwa alikuwa akishindwa chini ya shinikizo. Huenda ikawa kwamba aliahirisha ghafla wakati ambapo ilibidi afichue usaliti wa mshauri mpendwa wa mfalme na kutangaza utambulisho wake mwenyewe. Kwa upande mwingine, utulivu huo unaweza kuwakilisha hatua inayofuata katika mpango wake uliopangwa wa kumwangamiza Hamani kimfumo.

Mstari wa nane: Ikiwa mfalme atanikubalia kwa upendeleo, na ikiwa mfalme atakubali ombi langu na kunitimizia ombi langu, mfalme na Hamani waje kesho kwenye karamu; nitawaandalia. Kisha, nitajibu swali la mfalme. Hapa, Esta alikuwa na mamlaka kamili ya usemi, mwanadiplomasia mkamilifu akitumia kiwango kamili cha maumbo mawili kama mfalme mwenyewe alivyoyaeleza.

Alieleza jambo hilo kwa ustadi, akimfanya mfalme alazimike kumtimizia ombi lake wakati hatimaye litakapokuja. Nukuu, ikiwa inaonekana ni vizuri kunitimizia ombi langu, basi na aje. Zaidi ya hayo, alitangulia yote kwa mafanikio yake mwenyewe, ikiwa nimepata kibali na ikiwa inaonekana ni vizuri.

Usemi wa kwanza, tena, kupata kibali, ndio msembo wa kawaida zaidi na labda unaonyesha heshima fulani kwa upande wake. Mwaliko wa karamu ya pili, ikiwa ungepangwa tangu mwanzo, ungemfanya Hamani azidi kuchanganyikiwa na kuchanganyikiwa tangazo litakapotolewa na labda kuzuia kukwepa kisiasa kwa werevu kutoka kwake. Ahadi ya Esta ilikuwa kufanya kulingana na neno la mfalme.

Tamko la kuvutia kutokana na ukweli kwamba alikuwa amesema angefanya chochote hadi nusu ya ufalme kwa ajili yake. Tofauti na mwaliko wake wa kwanza, hapa Esta alisema angewaandalia karamu, si kwa ajili yake, mfalme. Huu ni ujumuishi usioelezeka ambao huenda ulileta wivu mwingi kwa upande wa mfalme.

Kwa hivyo, kama mfafanuzi wa kirabi anavyopendekeza, kumzuia usiku uliofuata. Katika hatua hii, msimulizi kwa ustadi anaacha hadhira katika hali ya kuchanganyikiwa huku uhusiano kati ya Hamani na Mordekai ukiendelea tena. Tunaona tena mabadiliko ya Hamani katika matukio mawili yanayofuata mwishoni mwa sura ya tano.

Mstari wa tisa pia umejengwa juu ya dyads. Furaha na furaha, tov lev, kihalisi moyo mwema, unaomtambulisha Hamani ulitofautishwa na kukataa kwa Mordekai kuinuka au kutetemeka. Hapo awali, amri ambayo Hamani aliikataa, samahani, hapo awali amri ambayo Mordekai aliikataa ilikuwa kuinama na kusujudu mbele ya Hamani.

Sasa, baada ya kumaliza siku tatu za kufunga na pengine akijua kwamba Esta alikuwa ameingia kwa mafanikio katika chumba cha kiti cha enzi, alikuwa amerudi kukaa langoni, labda akiwa na nia ya kukusanya kila kipande cha taarifa alizoweza kugundua. Alipomwona Hamani akija, alikataa kusimama kama hatua ya kwanza katika utaratibu ulioamriwa. Kitenzi cha ziada ni kueleza.

Hamani alikuwa amekusudia kwa amri yake kuamsha hofu, lakini Mordekai hakushtuka. Matokeo yake, hali ya akili ya Hamani ilibadilika na kuwa hasira. Alijifanya, katika mistari ya 10 na 11, kutojali, lakini hisia zake zilimwagika katika kujisifu kwake kupita kiasi kwa marafiki zake katika mlipuko wa mwisho wa kiburi chake kilichojeruhiwa.

Akitamani hadhira, aliwaita marafiki zake na Zereshi, mkewe, ambao walilazimika kusikiliza masimulizi ya mambo ambayo tayari walikuwa wameyajua na labda kuyasikia mara nyingi hapo awali. Mpangilio katika mstari huo unaweza kuonyesha kilichokuwa muhimu zaidi kwake. Kwanza alizungumzia utajiri wake mwingi, na kisha wanawe wengi.

Baada ya hapo, alizungumza kwa ufasaha kuhusu hadhi yake ya juu, hasa zaidi ya kila mtu mwingine wa hadhi inayolingana naye. Kama marafiki walikuwa wamesikia majivuno yake yote hapo awali, ukweli kwamba yeye pekee ndiye aliyepewa fursa ya kula chakula cha faragha na Malkia Esta na mfalme ulikuwa mpya kwao. Kwa kweli, alikuwa ameletwa kwenye karamu, kama vile angeletwa kwenye karamu ya pili, na kama hiyo haitoshi, alisema, hiyo hiyo ingetokea kesho.

Na katika hatua hii, Hamani alifichua kasoro kubwa ya kiburi chake cha ubinafsi. Ingawa alikuwa wa pili kwa mfalme, alitamani kuabudiwa na mtu mmoja aliyekataa, na ambaye aliwadharau watu wake, Mordekai Myahudi. Kufikia wakati huu, alikuwa amechoka sana kiasi kwamba uwepo wa Mordekai ulimfanya apoteze udhibiti.

Nukuu, hakuna mafanikio yoyote yaliyomridhisha Mordekai alipokuwa hai. Kwa kujibu, inaonekana kwamba Zereshi aliongoza katika kumshauri Hamani jinsi ya

kuendelea. Kitenzi katika mstari wa 14 ni cha umoja, ingawa marafiki pia walikuwa sehemu ya mashauriano.

Kama ilivyo kwa wanawake wengine katika simulizi, alitenda na kuzungumza kwa njia zilizosababisha majibu, yote yakichekesha sana kutokana na amri kwamba wanaume wangetawala nyumba zao wenyewe. Ushauri wake ulikusudiwa kumwaibisha Mordekai na watu aliowawakilisha, na kwa kufanya hivyo, kushughulikia fedheha na kiburi kilichojeruhiwa kilichomsumbua Hamani kila alipomwona Mordekai. Ombi la Mordekai kutundikwa kwenye mti mrefu sana, mti wa nane, halisi mti, linaonyesha hasira ya Hamani ya kumdhalilisha kabisa.

Nguzo hii ingeonekana kote Susa. Urefu huo unaweza pia kukusudiwa kuonyesha ukweli kwamba kila kitu rasmi katika mazingira haya kilifanyika kwa kipimo kikubwa. Kwa kipimo kikubwa kinachofanana, tunaweza kurejelea Danieli sura ya 3 katika sanamu ya futi 90.

Inaonekana mawazo kama hayo yametawala. Tukielekea sura ya 6, matukio ya bahati mbaya yaliyoenea katika sura ya 6 ni dalili dhahiri kwamba kuna jambo zaidi lilikuwa likiendelea. Mfalme alipatwa na tatizo la kukosa usingizi.

Matukio yalijitokeza wazi kuhusu tendo jema la Mordekai. Mordekai alisubiri kwa miaka mitano bila kusema chochote. Hamani alitoka nje wakati wa furaha mfalme alipoamua kwamba jambo hili linahitaji kurekebishwa.

Na mfalme hakumtaja mtu ambaye alitaka kumheshimu ili Hamani afikirie kuwa anaweza kuwa mwingine ila yeye. Mabadiliko yalikuwa mkono wa maongozi. Kukosa usingizi kuligeuza hadithi kuwa kichwa.

Kama hilo lisingetokea, Mordekai angekuwa amekufa kabla ya karamu ya pili ya Esta. Tunasoma katika mstari wa 1, sura ya 6, usiku huohuo usingizi wa mfalme ulipotea au ulivurugika. Picha inayofaa sana ya kuchanganyikiwa kwa kukosa usingizi.

Watoa maoni, wa kale na wa kisasa, wamekisia kwa nini mfalme aliteseka hivi. Kukamatwa katika mtego wa mawazo yake kunaweza kuwa ni wasiwasi kwamba alikuwa amemwahidi Esta hadi nusu ya ufalme. Labda tuhuma za nia ya Esta ya kumwalika Hamani kwenye karamu za faragha na taarifa yake kwamba alikuwa na wasiwasi sawa na Hamani na mfalme.

Au labda kumbukumbu ya jaribio la mauaji lililotokea nje kidogo ya mlango wake miaka kadhaa iliyopita. Kwa vyovyote vile, nyenzo za kusoma zilikuwa Kitabu cha Kumbukumbu, Mambo ya Siku. Ni upanuzi wa Sefer Divrei Hayamim, ambayo ni neno la historia.

Ni mfano mwingine wa matumizi mabaya ya lugha wakati kitendo kiliporudi kwenye uwanja wa mahakama ya Kiajemi. Umbo la kitenzi, ambalo ni vayhi, vayhiyu pamoja na kitenzi tendwa hapa, linaonyesha mchakato wa muda fulani. Huenda ikawa kwamba wasomaji wa mahakama walikuwa wakiendelea kuongea kwa muda mrefu wa usiku.

Rekodi ya jaribio la mauaji dhidi ya Xerxes yenye majina na vyeo ilipatikana imeandikwa, vitenzi viwili tendwa vinavyoakisi mahakama isiyo na utu na kutumika kama kiashiria kidogo cha kufichuliwa kwa mambo haya kwa wakati unaofaa. Sauti tendwa inaendelea katika mstari wa tatu, kihalisi, nini kilifanyika? Hakuna kilichofanyika. Wahudumu vijana walitoa jibu kama walivyofanya katika sura ya pili.

Marejeleo mahususi ya heshima na ukuu katika muktadha huu ni mwangwi wa kupandishwa cheo kwa Hamani katika sura ya tatu ya Esta. Heshima iliyoelekezwa vibaya hapo ilikuwa ni dhuluma ambayo ilihitaji kushughulikiwa. Sura ya sita, mstari wa nne, mfalme alisema, ni nani aliyeko ndani ya ua? Sasa Hamani alikuwa ameingia tu katika ua wa nje wa jumba la kifalme kuzungumza na mfalme kuhusu kumtundika Mordekai kwenye mti aliokuwa amemjengea.

Watumishi wake wakajibu, Hamani amesimama uani, mleteni ndani, mfalme akaamuru. Mfalme wala Hamani hawakuwa wamelala na wote wawili hawakuwa na akili ya Mordekai, bali walikuwa na malengo tofauti kabisa. Alipoingia uani mwa nje, Hamani alikuwa mapema sana, akiashiria haraka isiyofaa ambayo alikuwa amekusudia kumuua Mordekai.

Pia alikuja kumwambia mfalme asiulize, kwa kweli ni tabia ya kiburi. Hamani alikuwa amejitwika uani ili awe tayari kwa wakati wa kwanza kabisa wa kuingia. Kuingia kwake mbele ya mfalme kulikuja baada ya kusoma usiku kucha, ikidokeza kwamba aliingizwa chumbani mwa mfalme.

Na katika hatua hiyo, tutaacha simulizi yetu kwa muda.